

TNS Nipo
Grote Bickersstraat 74 1013 KS Amsterdam
t 020 5225 444
e info@tns-nipo.com www.tns-nipo.com

Rapport

Houding van Nederlanders jegens abortus

Sjof Raaijmakers, Isabella van der Vlies en Tim de Beer

H2119 | 8 april 2016

Dit document is uitsluitend voor deze opdrachtgever opgesteld. Alle in het document vermelde gegevens zijn strikt vertrouwelijk. Publicatie en inzage aan derden, geheel of gedeeltelijk, is zonder schriftelijke toestemming van TNS NIPO beslist niet toegestaan. Door ons lidmaatschap zijn wij gehouden de gedragsregels na te leven van Esomar en de MarktOnderzoekAssociatie (MOA).

© TNS NIPO | ISO 9001, ISO 20252, ISO 26362, ISO 14001 en ISO 27001 gecertificeerd | rapport
nederlands.dotm

Inleiding

Hoe denkt Nederland over abortus in het algemeen, en de huidige abortusregeling in het bijzonder? Dat is de centrale vraag van dit onderzoek – op het gebied van opinieonderzoek een primeur in Nederland. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de SGP. Deze partij wil het debat over het onderwerp abortus in de politieke en maatschappelijke arena aanzwengelen. Vaak wordt de abortuswetgeving als verworven recht gepresenteerd. Maar opinies zijn aan verandering onderhevig – vandaar de wens om dit onderzoek uit te voeren.

TNS NIPO heeft drie voorwaarden centraal gesteld bij het uitvoeren van dit onderzoek:

- Er zou vooraf een desk study worden uitgevoerd, met als doel om van alle beschikbare juridische, historische en maatschappelijke informatie (nationaal en internationaal) kennis te nemen en waar relevant in de vragenlijst op te nemen;
- TNS NIPO, en niet de SGP, had het expliciete eindoordeel over de vragenlijst;
- De SGP zou (uiteraard) wenselijke uitkomsten voor publicitaire doeleinden mogen gebruiken, maar zou evenmin terughoudend zijn bij het presenteren van resultaten die de eigen mening minder passen. Het hele en eerlijke verhaal staat voorop, met het oog op de transparantie naar de buitenwereld. Alleen dan kan het onderzoek als neutraal en valide worden gezien.

Aan alle drie genoemde voorwaarden is voldaan.

In 1981 is, de huidige, Wet Afbreking Zwangerschap aangenomen in de Tweede Kamer. Zoals gezegd: sinds deze wet is aangenomen, is er nog geen grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de mening van Nederlanders omtrent het onderwerp abortus. Dat maakt dit onderzoek uniek en interessant. Om een reëel en representatief beeld te krijgen is bij het trekken van de steekproef rekening gehouden met geslacht, leeftijd, gezinsgrootte, etniciteit, opleiding, regio en stemgedrag bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 2012. Ook de variabele kerkelijke gezindte van de hoofdkostwinner is meegenomen, omdat dit natuurlijk ook een factor van belang kan zijn aangaande de houding jegens dit onderwerp.

Er zijn relevante uitsplitsingen gemaakt naar geslacht, leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau, religieuze achtergrond en politieke voorkeur in 2012. Als er in het onderzoek uitspraken worden gedaan over uitsplitsingen of vervolgvragen met een klein aantal waarnemingen is voorzichtigheid wat de duiding betreft geboden!

Enkel significante dan wel relevante verschillen tussen subgroepen worden besproken in de tekst.

Namens TNS NIPO,
Tim de Beer
Sjof Raaijmakers
Isabella van der Vlies

Onderzoeksverantwoording

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de CAWI-methode (Computer Assisted Web Interviewing). Via een link in een mail, werden in totaal 1.500 respondenten uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. De steekproef was representatief voor de volgende achtergrondkenmerken geslacht, leeftijd, opleiding, gezinsgrootte, Nielsen-regio en stemgedrag 2012, en is hier achteraf ook op herwogen. Ook etniciteit (om er zorg voor te dragen dat er voldoende niet-westerse allochtonen werden meegenomen) en de religieuze denominatie van de hoofdkostwinner van een huishouden (om er zorg voor te dragen dat er voldoende kerkelijken werden meegenomen) is als achtergrondkenmerk gebruikt bij het trekken van de steekproef.

Deze respondenten zijn afkomstig uit TNS NIPObase, een database met meer dan 150.000 online benaderbare respondenten. Het veldwerk heeft plaatsgevonden van 17 tot en met 22 februari 2016. De totale respons bedroeg n=979 (65% van de totale bruto steekproef). Er werd één online reminder ingezet, met als doel de respons te stimuleren.

1 | Steekproefverantwoording en weging

	Ongewogen	Herwogen
Geslacht	%	%
Man	51	50
Vrouw	49	50
Leeftijd		
18-34 jaar	11	26
35-54 jaar	32	37
55 jaar of ouder	56	38
Opleiding		
LO / LBO / VBO / VMBO (beroepsgerichte leerweg)	15	19
MAVO / VMBO (theoretische leerweg)	14	6
MBO	21	36
HAVO / VWO	27	23
HBO / WO	24	23
WO-doctoraal	9	12
Gezinsgrootte		
1	15	21
2	57	39
3	11	15
4	16	17
5 of meer	5	7
Nielsen		
3 grote gemeenten	5	12
West	34	29
Noord	13	10
Oost	18	20
Zuid	25	25
Randgemeenten	5	4

Samenvatting

Achtergrond – normen en waarden

Ethische kwesties wordt in totaal door 8% (n=79) van de mensen genoemd als belangrijke kwestie waar de politiek zich mee bezig moet houden. Binnen deze groep vindt ruim één op de tien dat er aandacht aan abortus moet worden besteed. Eén op de vijf vindt dat er aandacht moeten worden besteed aan abortus *of* euthanasie.

Kennis over abortus

Ongeveer de helft van de Nederlanders denkt dat abortus *wettelijk* gezien in de meeste situaties mogelijk is. Slechts 20% geeft het de juiste omschrijving van de wet: abortus is alleen mogelijk in noodsituaties.

Na confrontatie met het getal '30.000 abortussen per jaar' vindt 76% van de tegenstanders van abortus (totaal: 17% van de ondervraagden) dat de overheid zich moet inzetten om het aantal abortussen terug te dringen.

Abortus – houding

Ruim zeven op de tien Nederlanders (72%) zijn (enigszins/ zeer sterk) voorstander van abortus, een vijfde (21%) is (enigszins/ sterk) tegenstander. 24% is sterk voorstander, 7% is sterk tegenstander. Jongeren zijn overall minder vaak voorstander dan ouderen – ze hebben vaker (nog) geen oordeel.

Mensen zijn honkvast wat hun mening betreft. Nadat de respondenten in evenwichtige mate argumenten van voor- en tegenstanders kregen voorgelegd, veranderde deze verhouding nauwelijks: nu was 71% voor en 22% tegen.

Ongeveer de helft van de Nederlanders (46%) vindt de abortusregeling precies goed zoals die nu is, 14% wenst inperking, 30% wenst eerder verruiming.

Een kwart (27%) van de respondenten denkt dat vrouwen vooral abortus plegen omdat er op dat moment geen kinderswens is, eveneens een kwart (26%) van de respondenten denkt dat 'het ongeboren kind heeft een afwijking' de meest voorkomende reden is om abortus te plegen. Zeker een derde (35%) van de ondervraagden vindt dat er sprake is van menselijk leven vanaf het moment dat het hartje begint te kloppen.

Met afstand het meest *afgekeurde* motief om abortus te plegen: ontevredenheid over het geslacht van het ongeboren kind. Maar liefst 86% van de respondenten vindt abortus bij een zwangerschap van 12 weken ongeoorloofd. Bij 24 weken zwangerschap betreft dit 88%.

De meest *geaccepteerde* reden voor abortus is als het leven van de moeder in gevaar is: dan vindt 91% abortus geoorloofd (bij 12 weken).

Stellingen –men staat open voor onafhankelijk advies en openlijke discussie

Zes op de tien Nederlanders (61%) zijn het (helemaal) *oneens* met de stelling 'het aborteren van een embryo of foetus staat gelijk aan het doden van een kind'. Een zeer grote meerderheid (85%) is het (helemaal) eens met de stelling 'het is goed dat er in Nederland openlijk wordt gesproken over abortus als mogelijke oplossing voor ongewenste zwangerschap'.

Acht op de tien Nederlanders (81%) zijn het (helemaal) eens met de stelling 'er moet een onafhankelijke hulpverlener voor advies worden ingeschakeld als een vrouw twijfelt over een keuze voor abortus of het uitdragen van de zwangerschap'.

Met de stelling 'een ongeboren kind zou ook vóór de huidige wettelijke termijn van 24 weken al rechten moeten hebben' is 30% van de respondenten het (helemaal) eens en 43% het (helemaal) oneens.

Voorlichting: onafhankelijke instellingen, arts. Vooral psychologische gevolgen voorzien

De beste plekken voor voorlichting voor ongewenst zwangere vrouwen zijn, aldus de Nederlander, onafhankelijke instellingen (41%) en de huisarts (40%).

Iets minder dan de helft van de ondervraagden (45%) voorziet behoorlijke/ sterke *fysieke* gevolgen van een abortus, ruim driekwart (77%) voorziet behoorlijke/ sterke *psychologische* gevolgen.

Minimaal ruim een kwart heeft (in)direct met abortus te maken gehad

Tot slot, een veelzeggend gegeven binnen deze representatieve steekproef: ruim een kwart (27%) van de ondervraagden heeft zelf/ in de omgeving/ beroepsmatig met abortus te maken gehad. Nog eens 5% geeft daar liever geen antwoord op – we mogen aannemen dat voor in ieder geval een deel van deze groep hetzelfde zal gelden.

Inhoud

	Inleiding	2
	Onderzoeksverantwoording	3
	Samenvatting	4
1	Ethische kwesties voor een op twaalf belangrijk thema	1
2	Nederlanders over het algemeen positief over abortus	3
2.1	Algemene houding	3
2.2	Merendeel vindt abortusregeling 'precies goed'	4
2.3	Tegenstanders van abortus: overheidstaak om aantal terug te brengen	5
2.4	Leven van moeder in gevaar geoorloofde reden, onvrede over geslacht niet	7
2.5	Menselijk leven	8
2.6	Grote meerderheid vindt het goed dat er in Nederland open gesproken wordt over abortus	10
2.7	Voorlichting het liefst in onafhankelijke hulpverleningsinstanties	12
3	Kennis en inzicht over abortus	13

1 Ethische kwesties voor een op twaalf belangrijk thema

Een ruime meerderheid van de Nederlanders vindt de gezondheidszorg het thema waar de politiek op dit moment aandacht aan zou moeten besteden (56%). Daarnaast worden de sociale zekerheid, het bestrijden van criminaliteit, terrorisme en onveiligheid en de economie vaak genoemd als belangrijk thema (respectievelijk 38%, 37% en 33%).

1 | Aan welke van onderstaande thema's zou de politiek aandacht aan moeten besteden? (n = 979)

Thema's waar de meeste aandacht aan zou moeten worden besteed door de politiek *	Totaal n=979
Gezondheidszorg	56%
Sociale zekerheid	38%
Bestrijden van criminaliteit, terrorisme en onveiligheid	36%
Economie	32%
Ethische kwesties	8%

*meer antwoorden mogelijk

1 a 2% van alle ondervraagden noemt in de vervolgvraag 'spontaan' abortus

Ongeveer één op de twaalf Nederlanders noemt ethische kwesties als thema waar de politiek veel aandacht aan zou moeten besteden (8%).

Als er vervolgens aan deze mensen gevraagd wordt aan welke ethische kwestie in het bijzonder aandacht aan zou moeten worden besteed, noemt ongeveer 12% van deze mensen de kwestie abortus. Als abortus en euthanasie samen worden genomen, stijgt het percentage naar 23%.

Andere thema's die veel genoemd worden door die groep zijn: normen en waarden (23%), gelijke rechten (15%) en de vluchtelingenproblematiek (15%).

Ter visualisatie vindt u hiernaast een *wordcloud* van de open antwoorden.

In perspectief noemt ongeveer 1-2% van de ondervraagden spontaan abortus als thema waar de politiek in het bijzonder veel aandacht aan zou moeten besteden.

Subgroepen

Middelbaar en hoogopgeleiden blijken significant vaker ethische kwesties te noemen als thema (respectievelijk 8% en 11%) als dat wordt vergeleken met laagopgeleiden (4%).

Als wordt gekeken naar *politieke voorkeur*, dan komt het thema ethische kwesties hoog op de ranglijst van SGP-stemmers. De meerderheid van de SGP-stemmers vindt dat er aan dit thema veel aandacht zou moeten worden besteed door de politiek. Gezien het geringe aantal SGP stemmers in 2012 (herwogen n=18) zijn uitspraken over deze groep echter indicatief!

Bij aanhangers van overige partijen blijkt dit thema een minder grote rol te spelen. Van de CDA-stemmers noemt 10% het thema ethische kwesties, bij PVV-, VVD- en PvdA-stemmers bedraagt dit percentage respectievelijk 5%, 7% en 6%.

Niet westerse allochtonen lijken over het algemeen het thema ethische kwesties minder van belang te vinden dan autochtone Nederlanders. Echter: Turken geven iets vaker dan andere niet-westerse allochtonen aan dat het thema ethische kwesties aandacht behoeft. Dit zijn echter geen keiharde verschillen.

Tussen gelovigen en niet-gelovigen zijn er – verrassender evenmin zeer grote verschillen zichtbaar. Onder mensen die zich rekenen tot een kerkgenootschap of religieuze gemeenschap vindt 10% ethische kwesties een belangrijk thema. Onder niet-gelovigen is dat 7%. Protestanten, en dan met name gereformeerden, lijken over het algemeen het thema ethische kwesties belangrijker te vinden dan katholieken.

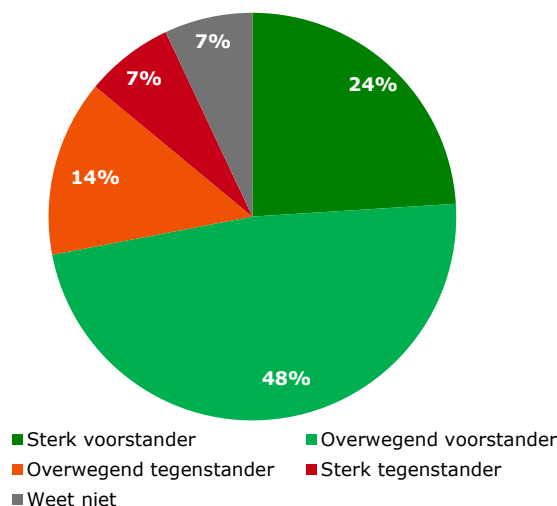
2 Nederlanders over het algemeen positief over abortus

2.1 Algemene houding

Een ruime meerderheid van de Nederlanders (72%) is voorstander van de mogelijkheid tot het plegen van een abortus. Van deze voorstanders is 24% sterk voorstander en 48% overwegend voorstander. Een vijfde van de ondervraagden is tegenstander van abortus (21%).

De resultaten – vóór verdere informatie! - zijn hieronder weergegeven:

2 | Hoe staat u in het algemeen tegenover de mogelijkheid voor een zwangere vrouw om abortus te laten plegen? U bent... (n = 979)

Bron: TNS NIPO, 2016

Subgroepen

Jongeren zijn beduidend minder vaak voorstander dan 55+'ers (66% tegen 74%). Dit geldt ook voor *laagopgeleide* Nederlanders: deze groep is minder vaak voorstander van abortus dan hoger opgeleiden (63% tegen 79%).

Binnen *politieke partijen* zijn aanhangers van D66 en VDD de grootste voorstanders voor de mogelijkheid tot abortus (87%). Ook onder CDA-stemmers vinden we nog altijd een meerderheid (58%) die voorstander is. Bijna alle mensen die in 2012 SGP of ChristenUnie hebben gestemd, zijn tegenstanders van abortus (respectievelijk 100% en 87%).

Als er gekeken wordt naar *afkomst* zijn respondenten met een Marokkaanse afkomst het vaakst tegen abortus: 47% binnen deze groep is tegenstander. Dit percentage ligt lager in groepen met een andere etniciteit.

Nederlanders die zichzelf tot een *kerkgenootschap of religieuze gemeenschap* rekenen, zijn vaker tegen abortus dan mensen die zichzelf hier niet toe rekenen (42% tegen 12%). Binnen deze groep zijn rooms-katholieken vaker voorstander dan protestanten (73% tegen 45%).

Mensen die *beroepsmatig met abortus te maken hebben* zijn relatief vaker tegenstander van abortus (35%) dan mensen die hier niet mee te maken hebben gehad. Echter: ondervraagden die in hun directe omgeving, of bij zichzelf, met abortus te maken hebben gehad zijn vaker voorstander van abortus dan mensen die dit niet zelf hebben meegemaakt (respectievelijk 79% en 91% versus 71%)

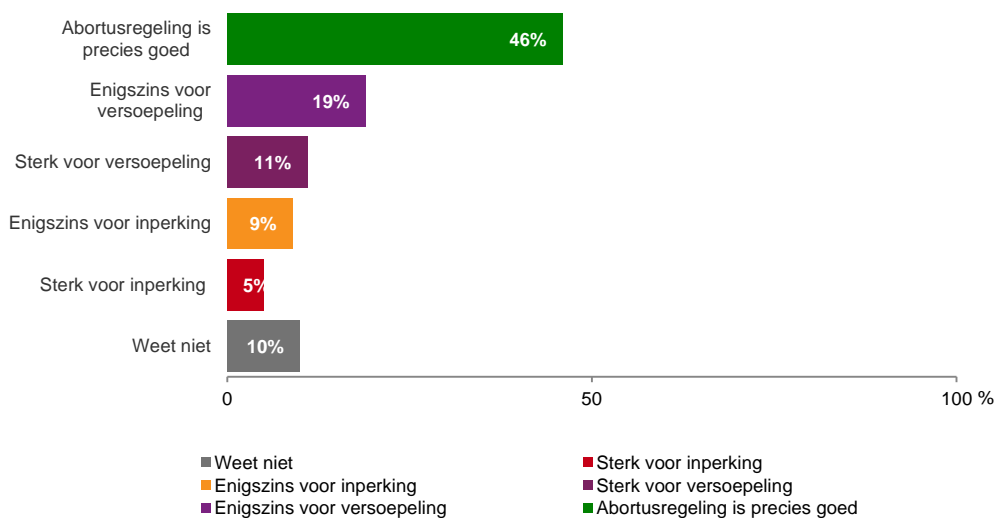
Ook na informatie: mening ongewijzigd

Om te controleren welke invloed argumenten van voor- en tegenstanders op de meningsvorming van mensen hebben, stelden we deze vraag nog een keer. Mensen blijken wat dit thema betreft erg honkvast: nu was 71% voor en 22% tegen.

2.2 Merendeel vindt abortusregeling 'precies goed'

Ongeveer de helft van de Nederlanders vindt de abortus regeling precies goed zoals die nu geregeld is (46%). Drie op de tien mensen zijn voor versoepeling (30%), terwijl een op de zeven Nederlanders voor inperking van de abortusregeling is (14%).

3 | Wat is uw mening over inperking of versoepeling van de abortus regeling? (n = 979)

Bron: TNS NIPO, 2016

Mannen geven vaker dan vrouwen aan sterk voor een verdere versoepeling van de abortusregeling te zijn (13% versus 9%). Ook zijn *hogere opgeleiden* vaker sterk voor versoepeling van de abortusregeling dan laagopgeleiden (respectievelijk 13% versus 7%).

Respondenten van *middelbare leeftijd* (35-54 jaar) zijn vaker enigszins voor verdere inperking van de abortusregeling dan 55+'ers (12% versus 18%).

51% van de respondenten met als *politieke voorkeur* GroenLinks is voor versoepeling van de abortusregeling. Dit geldt voor 44% van de respondenten die PVV stemmen.

Daar tegenover staat dat bijna alle respondenten met als politieke voorkeur SGP en CU voor verdere inperking van de abortusregeling zijn.

Respondenten die zich rekenen tot de *protestantse kerk in Nederland* zijn vaker voor inperking van de abortusregeling dan respondenten die zich rekenen tot de Rooms-Katholieke kerk (34% versus 10%).

2.3 Tegenstanders van abortus: overheidstaak om aantal terug te brengen

Van de mensen die tegenstander van abortus zijn (n= 213) is driekwart van mening dat de overheid zich zo veel mogelijk moet inzetten, om het aantal abortussen in Nederland terug te brengen (n=162, in totaal 17% van de ondervraagden).

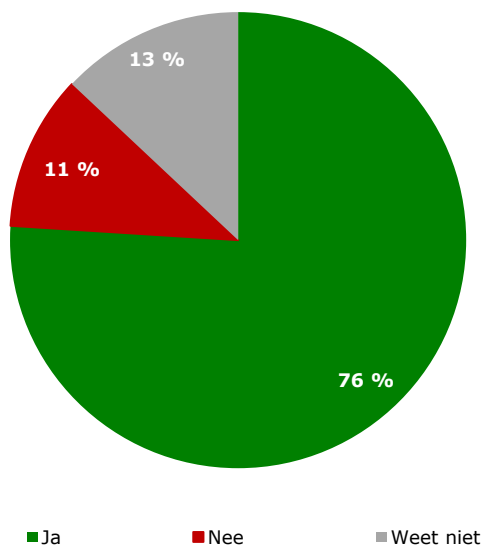
Aanhangers van *CU, PVV en SGP* vinden relatief vaker dat de overheid hier zich voor moet inzetten vergeleken met aanhangers van andere partijen. In vergelijking met aanhangers van andere partijen, vinden aanhangers van de *CU, de PVV en de SGP* relatief vaker dat de overheid zich hier voor moet inzetten. Onder PvdA en D66-stemmers vindt een relatief grotere groep dat de overheid zich hier niet voor moet inzetten – het omgekeerde geldt voor deze kiezers trouwens ook.

Nederlanders die zichzelf rekenen tot een *religieuze genootschap*, vinden vaker dat de overheid zich hiervoor moet inzetten dan mensen die zichzelf hier niet toe rekenen (85% versus 64%).

Nederlanders die regelmatig *een kerkelijke dienst of andere godsdienstige bijeenkomst* bezoeken, zijn vaker van mening dat de overheid het aantal abortussen zoveel mogelijk terug moet brengen dan mensen die één keer per maand of minder dan één keer per maand een kerkelijke dienst of godsdienstige bijeenkomst bezoeken (94% versus 69%).

Mensen die in hun *omgeving* (91%) of in hun *beroep* (100%) te maken hebben gehad met abortus, zijn vaker voor het terug brengen van het aantal abortussen door de overheid dan mensen die hier niet mee te maken hebben gehad (74%).

4 | *Moet, naar uw mening, de overheid zich er voor inzetten om het aantal abortussen zo veel mogelijk terug te brengen? (basis: tegenstanders van abortus, n=213)*

Bron: TNS NIPO, 2016

Aan de respondenten is ook gevraagd hoe zij denken dat het aantal abortus verminderd kan worden, 'voorlichting' wordt het meest genoemd.
Ter illustratie is er een wordcloud gemaakt van de open antwoorden:

2.4 Leven van moeder in gevaar geoorloofde reden, onvrede over geslacht niet

Er is ook gevraagd in hoeverre mensen bepaalde redenen voor abortus al dan niet geoorloofd vinden. Hiertoe is de steekproef in tweeën verdeeld: de ene helft respondenten kreeg vragen aangaande een zwangerschap van 12 weken, de andere vragen over een zwangerschap van 24 weken. Als vanzelfsprekend vonden mensen iets vaker diverse redenen **niet** geoorloofd bij een langere zwangerschap (24 weken), hoewel de verschillen vaak niet significant waren. *Met het oog op de overzichtelijkheid presenteren we hieronder alleen de resultaten voor 12 weken – ook omdat dit de meer 'principiële' houding betreft.*

Wanneer het leven van de moeder in gevaar is vinden negen op de tien Nederlanders abortus geoorloofd (91%). De grote meerderheid vindt abortus ook geoorloofd na een verkrachting (87%) en als het ongeboren kindje niet levensvatbaar is (86%).

Als er onvrede bestaat over het geslacht van het ongeboren kind vindt echter 86% het ongeoorloofd om een abortus te laten plegen. Wanneer de opleiding van de moeder nog niet is afgerond vinden zes op de tien (59%) Nederlanders abortus ongeoorloofd. Een vergelijkbare uitkomst is te zien wanneer er geen goede woonruimte beschikbaar is (58%).

In de onderstaande tabel zijn alle uitkomsten weergegeven.

Hoe staat u tegenover abortus bij een zwangerschap van 12 weken, bij de volgende redenen? (n=483)	Geoorloofd	Ongeoorloofd
Leven van de moeder in gevaar	91%	3%
Na verkrachting	87%	6%
Ongeboren kind is niet levensvatbaar	86%	6%
Ongeboren kind is gehandicapt	66%	14%
Moeder kan psychisch niet aan	62%	21%
Vrouw vindt zichzelf te oud/jong	50%	34%
Geen kinderwens	40%	47%
Verbroken relatie/huwelijk	34%	50%
Gezin is al compleet	31%	53%
Partner is waarschijnlijk niet de vader	31%	48%
Gebrek aan financiële middelen	31%	50%
Partner staat niet achter de zwangerschap	27%	51%
Geen goede woonruimte beschikbaar	25%	58%
Opleiding moeder is nog niet afgerond	22%	59%
Niet te combineren met het werk	20%	65%
Ontevreden over geslacht ongeboren kind	6%	85%

Begrip voor abortus bij verkorte levensverwachting, onbegrip voor abortus bij hazenlip

Aan de respondenten zijn verschillende medische afwijkingen voorgelegd - met de vraag of men dit wel of geen geldige reden vindt voor abortus.

Een *lichamelijke of verstandelijke handicap met een verkorte levensverwachting* vindt een grote meerderheid (73%) van de Nederlanders een geldige reden om abortus te plegen. Dit geldt echter niet als het om een handicap gaat met een normale levensverwachting. Als het een verstandelijke handicap betreft vindt 41% het in deze situatie geen geldige reden, bij een lichamelijke handicap ligt dit percentage op 47%.

Zes op de tien vinden een hazenlip geen geldige reden voor abortus (61%). Down syndroom is voor 45% een geldige reden en voor 39% niet: de mening hierover lijkt dus verdeeld.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van wat Nederlanders al dan niet een geoorloofde reden vinden.

Vindt u de volgende medische afwijkingen een geldige reden om abortus te plegen? (n=979)		
	Ja	Nee
Lichamelijke handicap met verkorte levensverwachting	73%	13%
Verstandelijke handicap met verkorte levensverwachting	73%	13%
Open ruggetje	59%	21%
Downsyndroom "mongooltje"	45%	39%
Verstandelijke handicap met normale levensverwachting	41%	41%
Lichamelijke handicap met normale levensverwachting	33%	47%
(Dubbele) hazenlip (open gehemelte)	21%	61%

2.5 Menselijk leven

Een derde van de Nederlanders (35%) vindt dat er sprake is van menselijk leven vanaf het moment dat het hartje begint te kloppen, dit is na circa 6 weken. Een op de zes mensen (16%) stelt dat dit al vanaf de conceptie het geval is,

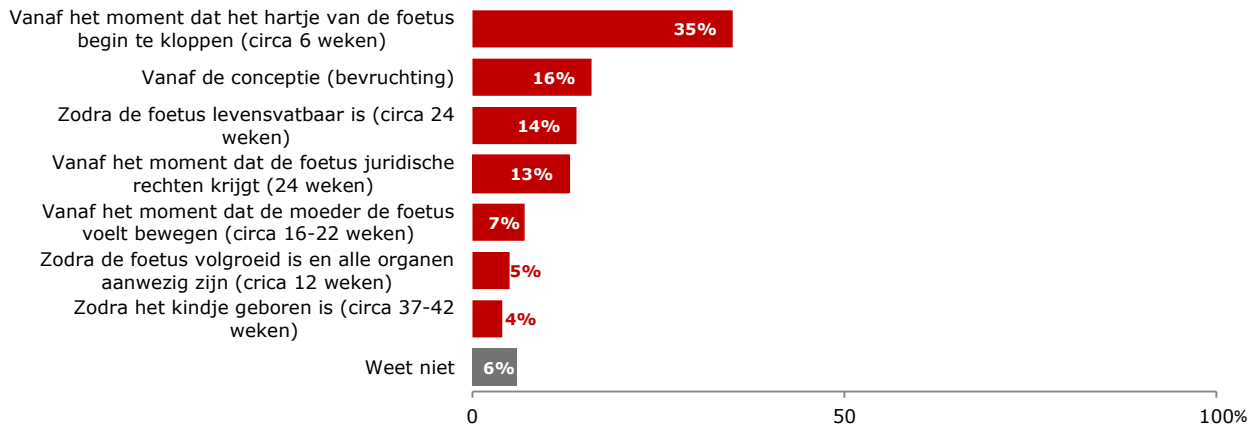
Onder *gelovigen* vindt de grootste groep dat er sprake is van menselijk leven vanaf de conceptie (32%). Ongelovigen vinden relatief vaker dan gelovigen dat er pas sprake is van menselijk leven vanaf dat het kind levensvatbaar is (17%).

Laag opgeleiden vinden vaker dan middelbaar opgeleiden dat er sprake is van menselijk leven na de bevruchting (19% versus 13%). *Hoger opgeleiden* vinden vaker dan *laag opgeleiden* dat er sprake is van menselijk leven als de foetus juridische rechten krijgt (15% versus 9%). Dit zelfde geldt voor wanneer de foetus levensvatbaar is (18% versus 9%).

Mensen die in 2012 op *SGP dan wel CU* hebben gestemd geven bijna allemaal aan (resp. 91% en 83%) dat er sprake is van menselijk leven vanaf de conceptie. Aanhangers van de D66 en GroenLinks

vinden relatief vaker dat er pas sprake is van menselijk leven vanaf het moment dat de foetus levensvatbaar is.

5| Vanaf welk moment in de zwangerschap vindt u dat er sprake is van 'menselijk leven'? (n=979)

Bron: TNS NIPO, 2016

Verdeeldheid over moment tot wanneer abortus zou mogen worden uitgevoerd

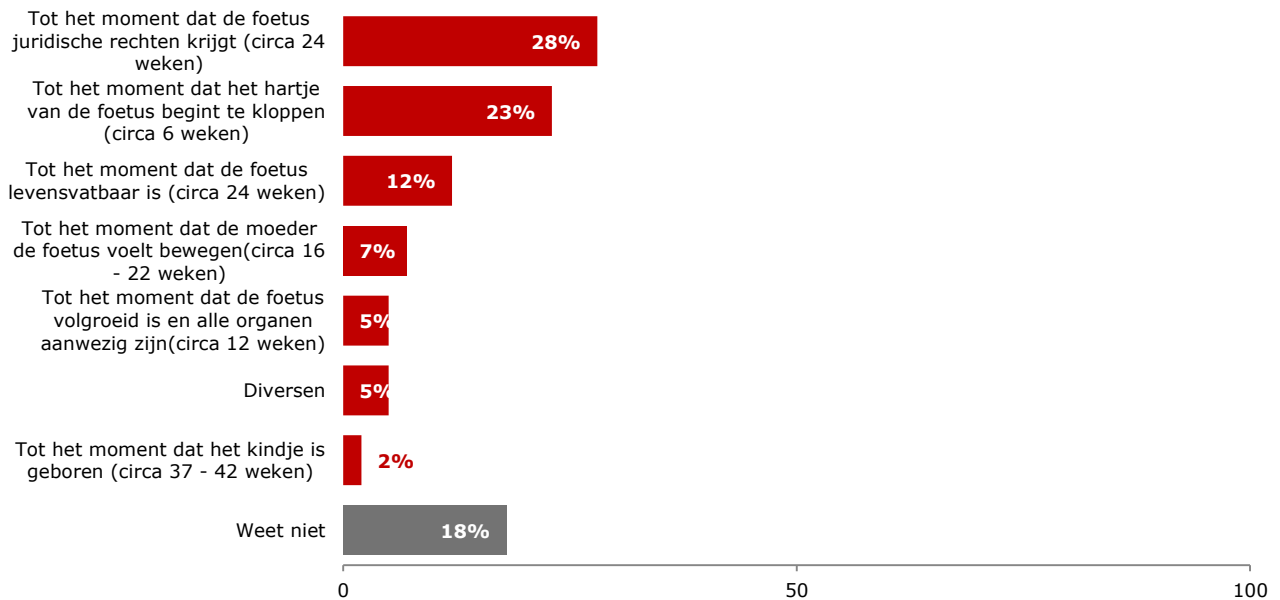
Als er vervolgens gevraagd wordt tot welk moment abortus zou mogen worden uitgevoerd¹, vindt 28% van de Nederlanders dat abortus uitgevoerd zou mogen worden totdat de foetus juridische rechten krijgt (dit is na circa 24 weken). Minder goed scoort 'totdat de foetus levensvatbaar is' (12%), terwijl dit ongeveer rond dezelfde 24 weken ligt. Op een tweede plaats – 23% – scoort 'totdat het hartje begint te kloppen' (zes weken).

Gelovigen vinden dat abortus uitgevoerd zou mogen worden tot het moment dat het hartje van de foetus begint te kloppen (32%). De meerderheid van de ongelovigen vindt dat abortus geoorloofd is tot het moment dat de foetus juridische rechten krijgt (31%).

Van de *SGP-stemmers* onder deze respondenten vindt de grootste groep dat abortus uitgevoerd zou mogen worden tot het moment dat het hartje van de foetus begint te kloppen (37%). VVD-, CDA- en PvdA-stemmers vinden relatief vaker dat abortus uitgevoerd zou moeten worden tot het moment dat de foetus juridische rechten krijgt. Onder D66- en GroenLinks-stemmers is er relatief meer steun voor het uitvoeren van abortus tot het moment dat de foetus volgroeid is.

¹ Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die abortus in ieder geval in een enkel geval acceptabel vinden – zo niet, dan zou men deze vraag niet kunnen beantwoorden.

6| Tot welk moment in de zwangerschap vindt u dat de abortus in de door u aangeven geoorloofde situatie(s) uitgevoerd zou mogen worden? (n=933 – alleen gesteld aan mensen die abortus in ieder geval in een enkel geval acceptabel achten)

Bron: TNS NIPO, 2016

2.6 Grote meerderheid vindt het goed dat er in Nederland open gesproken wordt over abortus

Nederlanders vinden het over het algemeen goed (85%) dat er openlijk gesproken wordt over abortus als oplossing voor ongewenste zwangerschap.

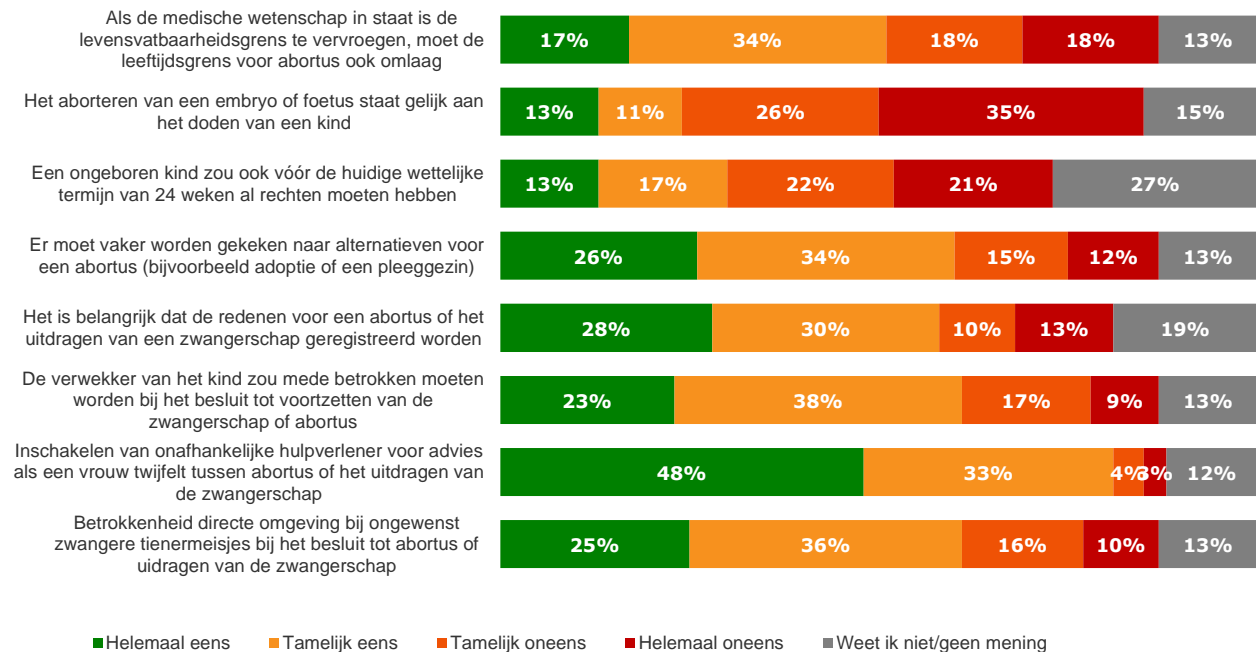
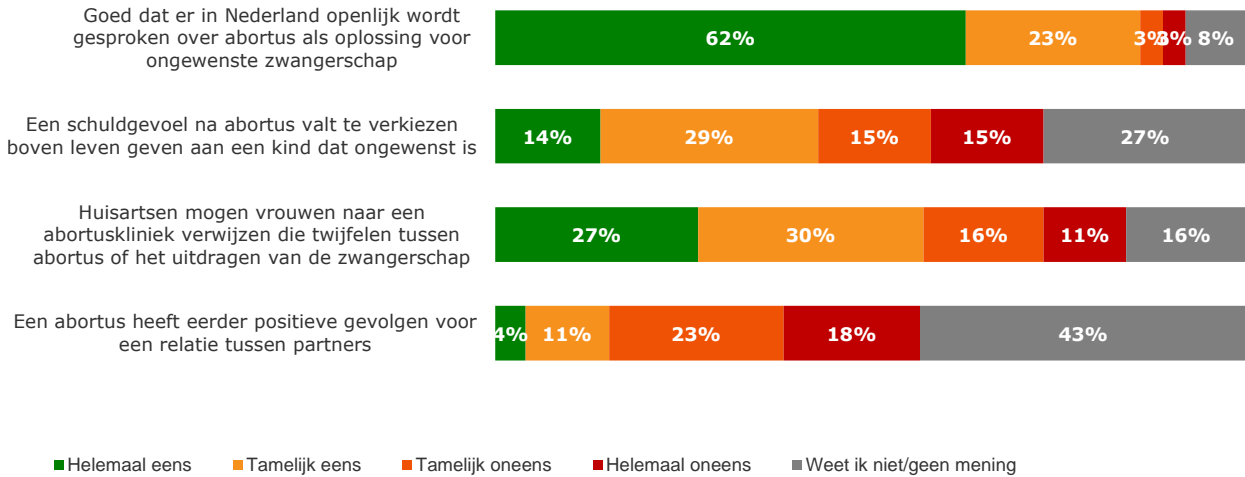
Bijna zes op de tien Nederlanders (57%) vinden dat huisartsen vrouwen die twifelen over een keuze tussen abortus of het uitdragen van de zwangerschap mogen verwijzen naar een abortuskliniek.

Ongeveer acht op de tien mensen (81%) vinden dat er een onafhankelijke hulpverlener voor advies moet worden ingeschakeld als een vrouw twijfelt over een keuze voor abortus of het uitdragen van de zwangerschap. Ten slotte vinden zes op de tien (58%) het belangrijk dat de reden voor een abortus of het uitdragen van de zwangerschap geregistreerd wordt.

Een meerderheid van 61% is het *oneens* met de stelling dat het aborteren van een embryo of foetus gelijk staat aan het doden van een kind. Ook zijn mensen het vaker oneens dan eens met de stelling dat het ongebooren kind ook vóór de huidige wettelijke termijn van 24 weken al rechten zou moeten hebben. Wanneer er gesteld wordt dat een abortus eerder positieve gevolgen dan negatieve gevolgen heeft voor een relatie tussen partners, geeft bijna de helft van de ondervraagden aan niet te weten of ze het eens of oneens zijn met de stelling.

De uitkomsten zijn zichtbaar in onderstaande grafiek:

7 | Stellingen aangaande abortus (circa helft respondenten kreeg een stelling voorgelegd)

2.7 Voorlichting het liefst in onafhankelijke hulpverleningsinstanties

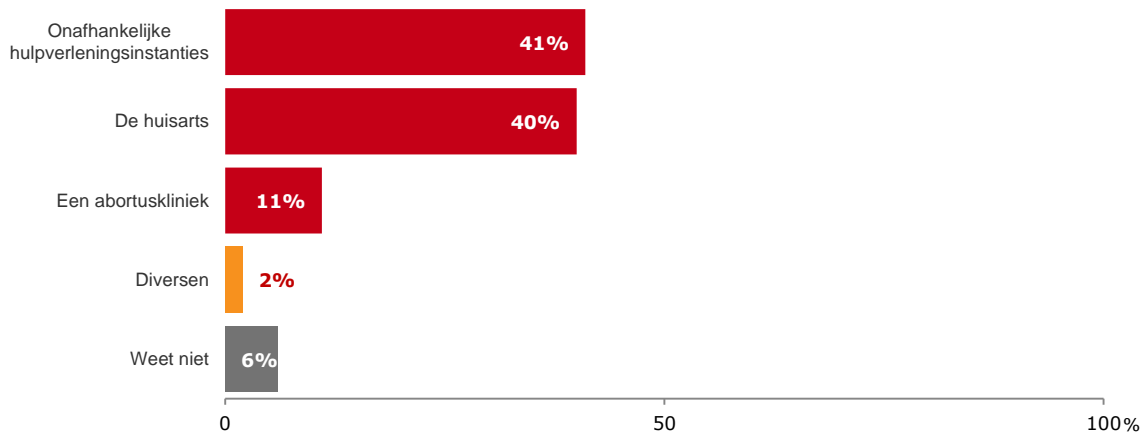
Vier op de tien Nederlanders (41%) vinden onafhankelijke hulpverleningsinstantie(s) de beste plek om een ongewenst zwangere vrouw voor te lichten. Ongeveer een gelijk percentage vindt de huisarts een goede plek om en zwangere vrouw voor te lichten (40%).

Vrouwen vinden vaker dan mannen dat onafhankelijke hulpverleningsinstanties de beste plekken zijn voor het voorlichten van vrouwen over ongewenst zwanger zijn (46% versus 37%).

Onder *CDA en PVV-stemmers* vinden relatief meer mensen dat de huisarts de beste plek zou zijn voor voorlichting (respectievelijk 48% en 46%). *CU-, SGP- en 50plus-stemmers* vinden vaker een onafhankelijke hulpverleningsinstantie de beste plek.

Mensen die *beroepsmatig te maken hebben gehad met abortus* zeggen relatief het vaakste dat een onafhankelijke hulpverleningsinstantie de beste plek zou zijn voor voorlichting. Mensen die zelf een abortus hebben ondergaan of dat van plan zijn om te gaan doen, vinden relatief vaker dat de abortuskliniek de beste plek zou zijn voor de voorlichting.

8| Wat vindt u de beste plek voor het voorlichten van vrouwen die ongewenst zwanger zijn? (n= 979)

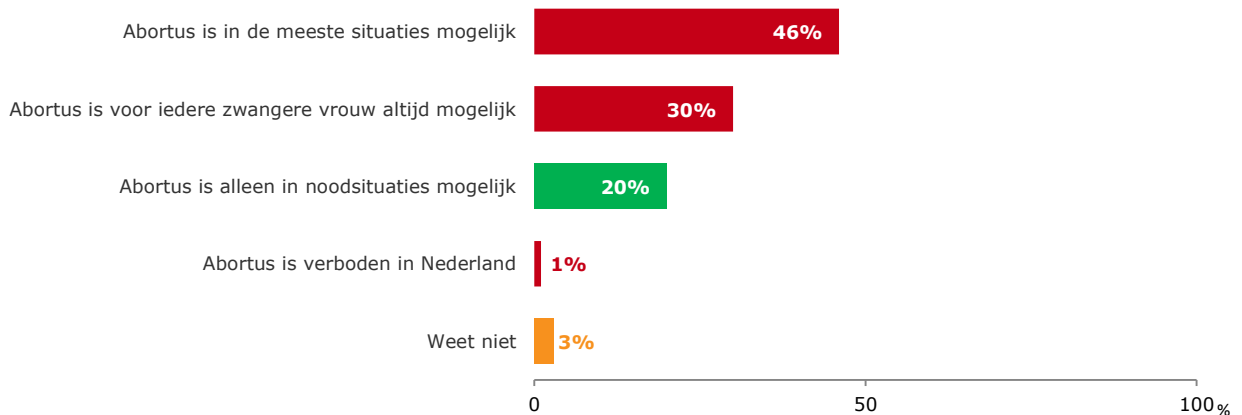
Bron: TNS NIPO, 2016

3 Kennis en inzicht over abortus

De grootste groep van de Nederlanders denkt dat abortus wettelijk gezien in de meeste situaties mogelijk is (46%). Daarnaast denkt ongeveer een derde (30%) van de ondervraagden dat abortus voor iedere zwangere vrouw altijd mogelijk is.

Het juiste antwoord *'abortus is alleen in een noodsituatie mogelijk'* wordt door slechts 20% genoemd. Wettelijk gezien is abortus alleen toegestaan als de noodsituatie van de vrouw de abortus onomkeerbaar maakt. Hier moet echter wel een kanttekening bij geplaatst worden. Wat een noodsituatie is, is niet duidelijk gedefinieerd in de wet en mag door de desbetreffende vrouw zelf geïnterpreteerd worden. In de praktijk wordt abortus ook uitgevoerd als de zwangerschap ongewenst is. Dat de meeste Nederlanders aangeven dat abortus in de meeste situaties mogelijk is, kan mogelijk hierdoor verklaard worden.

9 | Welk van de onderstaande stellingen geldt op het gebied van wetgeving in Nederland, volgens u? (n=979)

Bron: TNS NIPO, 2016

Vrouwen denken significant vaker dat een abortus voor iedere zwangere vrouw altijd mogelijk is dan dat mannen dat denken. Onder mannen denkt 26% van de ondervraagden dit, onder vrouwen is dat 33%.

Als wordt gekeken naar *leeftijdsverschillen* blijken 55-plussers vaker te weten dat abortus alleen in een noodsituatie mogelijk is vergeleken met de jongere leeftijdsgroepen. 32% van de 55-plussers denkt dat abortus alleen in een noodsituatie mogelijk is, onder 18-34 en 35-54 jarigen is dat respectievelijk 11% en 14%.

Daarnaast denken *lager en middelbaar opgeleiden* vaker dat abortus alleen in noodsituaties toegestaan is dan hoogopgeleiden dat denken (resp. 32% en 21% versus 11%). Hoger opgeleiden denken voornamelijk dat abortus in de meeste situaties mogelijk is, 55% van de hoogopgeleiden denkt dit.

Gelovigen denken vaker dan niet gelovigen dat abortus alleen in een noodsituatie mogelijk is. 33% van de gelovigen denkt dat terwijl slechts 14% van de niet gelovigen dit denkt. (ik zou het denk ik vanaf hier zo formuleren: Daarentegen denken niet-gelovigen vaker dan gelovigen dat abortus altijd mogelijk is (33% versus 24%) of dat het in de meeste situaties mogelijk is (50% versus 37%).)

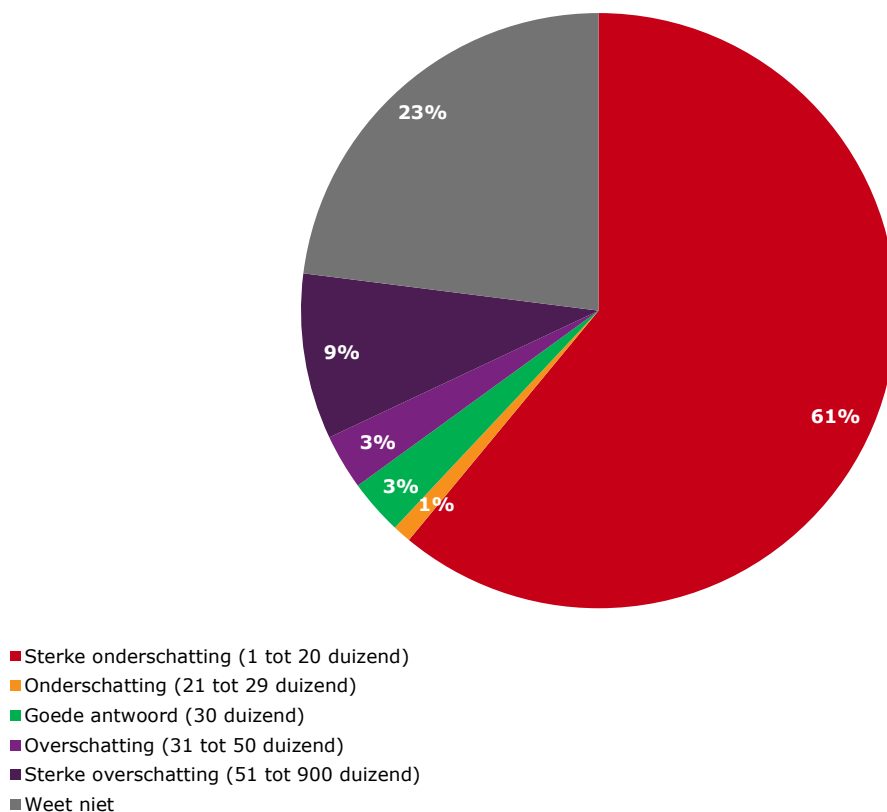
Mensen die *iemand kennen die abortus heeft ondergaan* en mensen die *zelf abortus hebben ondergaan of dit overwegen* te doen, denken vaker dat abortus altijd is toegestaan dan mensen die nog nooit te maken hebben gehad met abortus. Deze mensen met ervaring denken minder vaak dan mensen zonder ervaring, dat abortus alleen in een noodsituatie is toegestaan. Dit gegeven toont mogelijk het verschil aan wat er in de wet staat en wat er in praktijk gebeurt.

Schatting

De meeste Nederlanders onderschatten het aantal abortussen in Nederland per jaar, als daar naar wordt gevraagd (61% onderschat dit zelfs sterk).

In een open vraag weet slechts 3% van de ondervraagden dat er jaarlijks ongeveer 30.000 abortussen worden uitgevoerd, 12% overschat het aantal. Bijna een kwart van de Nederlanders geeft aan geen idee te hebben hoeveel abortussen er per jaar worden uitgevoerd (23%).

10 | Hoeveel abortussen zijn er per jaar in Nederland, denkt u?

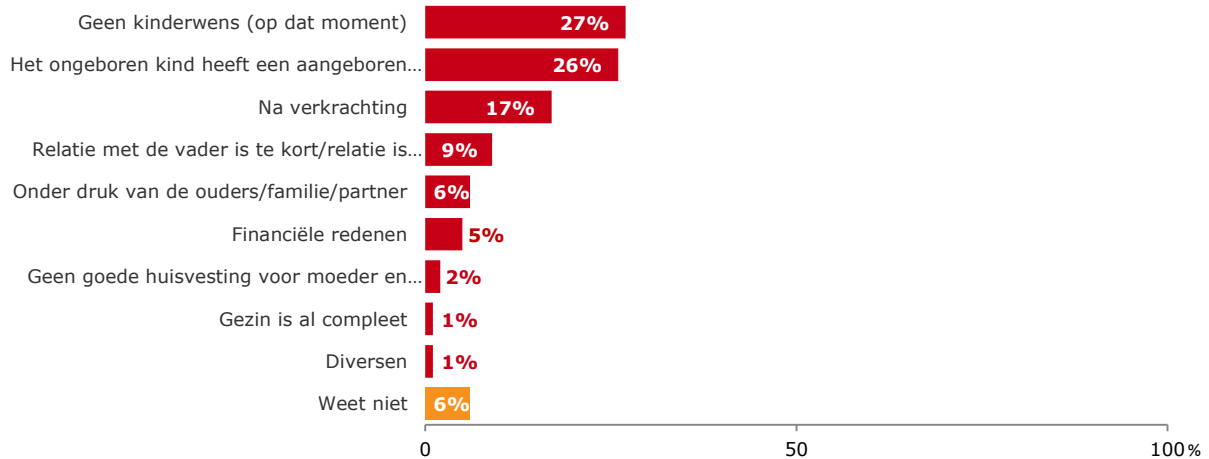
Bron: TNS NIPO, 2016

Meest aangedragen redenen (denkt men): geen kinderwens, kind met afwijking

Als gevraagd wordt naar de meest voorkomende *reden* waarom vrouwen abortus plegen worden 'geen kinderwens' en 'dat het ongeboren kind een afwijking heeft' het vaakst genoemd door de ondervraagden (resp. 27% en 26%).

Volgens sommige bronnen zijn financiële redenen vaak een reden voor het plegen van abortus. Echter: deze reden wordt door slechts 5% van de ondervraagden genoemd als meest voorkomende reden.

11 | Wat is, denkt u, de meest voorkomende reden waarom vrouwen een abortus plegen? (n=979)

Bron: TNS NIPO, 2016

Nederlanders tussen de 18 en 54 jaar denken significant vaker dan 55-plussers, dat het ontbreken van een kinderwens de meest voorkomende reden is voor vrouwen voor het plegen van een abortus. Slechts 16% van de ondervraagde 55-plussers denkt dat het ontbreken van een kinderwens de belangrijkste reden is, bij 18-34 en 35-54 jarigen denkt respectievelijk 35% en 32% dat. 55-plussers denken vaker dat de meest voorkomende reden verkrachting is. Van de 55-plussers denkt 23% dat verkrachting de meest voorkomende reden is, bij 18 tot 54 jarigen is dat 14%.

Dat het ontbreken van een kinderwens de meest voorkomende reden is, wordt meer door *hogere opgeleiden* genoemd dan door middelbaar en laagopgeleiden (35% versus resp. 24% en 19%). Middelbaar- en laagopgeleiden denken vaker dan hogere opgeleiden dat verkrachting de meest voorkomende reden is (20% en 21% versus 11%).

Ongelovigen denken vaker dan gelovigen dat het ontbreken van een kinderwens de meest voorkomende reden is (31% versus 18%). Gelovigen denken vaker dan niet gelovigen dat de druk van ouders/familie/partner de meest voorkomende reden is

Tussen *politieke partijen* zijn er relevante verschillen zichtbaar. Aanhangers van christelijke partijen (CDA, CU en de SGP) denken voornamelijk dat een abortus wordt uitgevoerd omdat het ongeboren kind een aangeboren afwijking heeft. Aanhangers van GroenLinks en PvdD denken vaker dat de meest voorkomende reden is dat er geen kinderwens is.

Nederlanders die beroepsmatig, in hun omgeving of zelf te maken hebben gehad met abortus, denken voornamelijk dat het ontbreken van een kinderwens de meest voorkomende reden is waarom vrouwen abortus plegen, mensen die nog nooit ervaring hebben gehad met abortus denken dit aanzienlijk minder vaak. Mensen zonder ervaring met abortus denken relatief vaker dat verkrachting de meest voorkomende reden is.

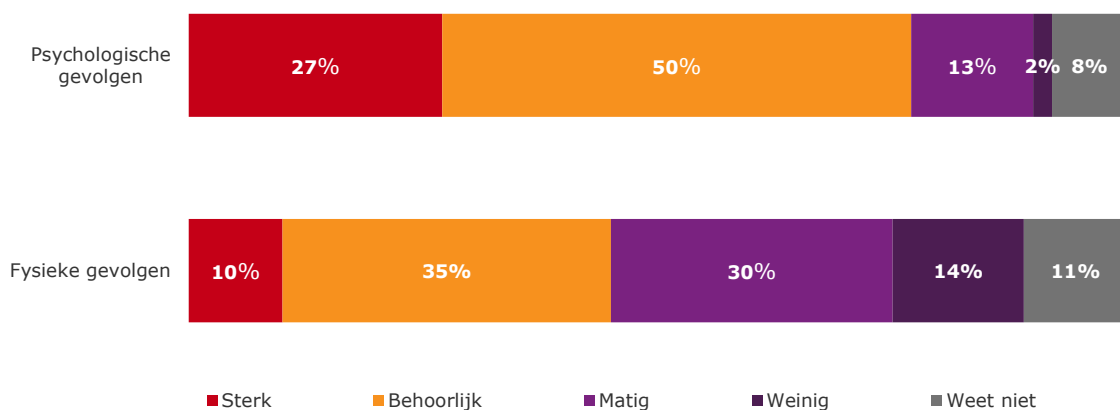
Ondervraagden die beroepsmatig met abortus te maken hebben, noemen relatief vaker de reden dat abortus wordt gepleegd onder druk van ouders/familie/partner. Geen goede huisvesting wordt relatief vaker genoemd door mensen die zelf ervaring hebben met abortus.

Psychologische en fysieke gevolgen

Volgens de Nederlanders heeft een abortus in sterkere mate psychologische gevolgen dan fysieke gevolgen. Een meerderheid van 77% van de ondervraagden denkt dat een abortus behoorlijke tot sterke psychologische gevolgen heeft voor de vrouw. Daarentegen denkt een minderheid van 45% dat een abortus behoorlijke tot sterke fysieke gevolgen heeft voor de vrouw.

Kortom: over het inschatten van fysieke gevolgen is men in sterkere mate verdeeld in Nederland dan over het inschatten van de psychologische gevolgen.

12 | In welke mate denkt u dat het ondergaan van een abortus gemiddeld gesproken psychologische en fysieke gevolgen heeft voor een vrouw? (n=979)

Bron: TNS NIPO, 2016

Als er wordt gekeken naar *sekse*, verschillen mannen en vrouwen niets als het gaat om het inschatten van de psychologische gevolgen voor de vrouw. Vrouwen denken wel vaker dan mannen dat een abortus matig tot weinig fysieke gevolgen heeft voor de vrouw, 39% van de mannen versus 49% van de vrouwen denkt dat.

Hoger opgeleiden denken vaker dan laag opgeleiden dat een abortus matig tot weinig fysieke gevolgen heeft voor de vrouw (56% versus 32%). Ook hier zijn er geen verschillen in de mate van het inschatten van psychologische verschillen.

Dat een abortus behoorlijk tot sterke fysieke gevolgen heeft voor de vrouw wordt sterker onderschreven door *gelovigen* dan door niet gelovigen (51% versus 42%). Ook denken gelovigen vaker dan niet gelovigen dat abortus behoorlijke tot sterke psychologische gevolgen heeft voor de vrouw (88% versus 73%)

Over het algemeen denken gereformeerde christenen vaker dat een abortus behoorlijke tot sterke psychologische gevolgen heeft vergeleken met katholieken. Leden van oud gereformeerde gemeenten en van de gereformeerde kerken in Nederland (vrijgemaakt) denken vaker dat de abortus behoorlijke tot sterke fysieke gelovigen heeft voor de vrouw vergeleken met andere geloofsgroeperingen.

Nederlanders die direct met abortus te maken hebben gehad of dit overwogen te doen, denken relatief het minst vaak dat abortus behoorlijke tot sterke psychologische dan wel fysieke gevolgen heeft.

Mensen die indirect met abortus te maken hebben gehad denken daarentegen relatief vaker dan gemiddeld, dat abortus behoorlijke tot sterke psychologische gevolgen heeft.

Ondervraagden die direct of indirect met abortus te maken hebben denken relatief vaker dan gemiddeld dat abortus matig tot weinig fysieke gevolgen heeft.

Bij deze resultaten moet wel de kanttekening bij geplaatst worden dat mensen die abortus ondergaan hebben en het overwegen te doen in dezelfde categorie zitten. Of de gevolgen onderschat worden of daadwerkelijk minder groot zijn voor vrouwen is dus lastig te zeggen.